

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 25.10.2011
KOM(2011) 682 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE**

Sosiaalisen yrittäjyyden aloite

**Suotuisan toimintaympäristön luominen sosiaalisen talouden ja innovoinnin keskiöön
kuuluville sosiaalisille yrityksille**

{SEK(2011) 1278 lopullinen}

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO	1
1. MIKSI KOMISSIO TOTEUTTAA TÄMÄN ALOITTEEN?	2
2. SOSIAALISET YRITYKSET TOIMIJOINA, JOTKA VOISIVAT HYÖDYNTÄÄ PAREMMIN SISÄMARKKINOITA.....	5
3. TOIMINTASUUNNITELMA SOSIAALISEN YRITTÄJYYDEN TUKEMISEKSI EUROOPASSA	6
3.1. Parannetaan rahoituksen saantia.....	7
3.1.1. Helpotetaan yksityisen rahoituksen saantia.....	7
3.1.2. Eurooppalaisten rahastojen mobilisointi	8
3.2. Lisätään sosiaalisen yrittäjyyden näkyvyyttä.....	8
3.2.1. Kehitetään välineet alan tekemiseksi paremmin tunnetuksi ja sosiaalisen yrittäjyyden näkyvyyden lisäämiseksi	8
3.2.2. Vahvistetaan sosiaalisten yritysten johtamista, asiantuntemusta ja verkostoitumista.....	9
3.3. Parannetaan oikeudellista ympäristöä	10
3.3.1. Luodaan asianmukaiset eurooppalaiset oikeudelliset muodot eurooppalaista sosiaalista yrittäjyyttä varten.....	10
3.3.2. Julkiset hankinnat	10
3.3.3. Valtiontuet	11
4. MUITA KESKUSTELUNAIHEITA TOIMINTASUUNNITELMAN LISÄKSI.....	11
5. PÄÄTELMÄ	13

1. MIKSI KOMISSIO TOTEUTTAA TÄMÄN ALOITTEEN?

Sisämarkkinoilla kaivataan täystyöllisyyteen pyrkivää uutta osallistavaa kasvua. Tavoitteena on vastata yhä useampien eurooppalaisten vaatimukseen siitä, että heidän työnsä, kulutuksensa, säästönsä ja investointinsa ovat kestävämpiä, eettisempiä ja sosiaalisempia.

Tukeakseen ”erittäin kilpailukykyistä sosiaalista markkinataloutta” komissio on asettanut osuus- ja yhteisötalouden ja sosiaalisen innovoinnin keskeiselle sijalle Eurooppa 2020 -strategiansa¹ lippulaivahankkeessa Innovaatiounioni², köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalaisessa foorumissa³ ja sisämarkkinoiden toimenpidepaketissa⁴, jotta voitaisiin lujittaa alueellista yhteenkuuluvuutta ja löytää omaperäisiä ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin erityisesti köyhyyden ja sosiaaliseen syrjäytymisen torjumiseksi.

Sisämarkkinoiden toimenpidepakettia koskeva julkinen kuuleminen⁵ osoitti, että sidosryhmät ovat hyvin kiinnostuneita sosiaalisten yritysten ja yleensä osuus- ja yhteisötalouden kyvystä ratkaista nykyiset talouteen, yhteiskuntaan ja joissakin tapauksissa ympäristöön liittyvät ongelmat innovatiivisesti muun muassa kehittämällä kestäviä ja vaikeasti muualle siirrettäviä työpaikkoja, lisäämällä sosiaalista osallisuutta, parantamalla paikallisia sosiaalipalveluja ja lujittamalla alueellista yhteenkuuluvuutta.

Osuus- ja yhteisötalouden toimijana sosiaalinen yritys onkin yritys, jonka ensisijaisena tavoitteena on pikemminkin saada aikaan sosiaalista vaikutusta kuin tuottaa voittoa omistajille tai sidosryhmille. Se toimii markkinoilla tuottamalla tavaroita ja palveluita yritteliäällä ja innovatiivisella tavalla ja käyttää voitot pääasiassa sosiaalisten tavoitteiden saavuttamiseen. Sen hallinto hoidetaan vastuullisella ja avoimella tavalla, erityisesti ottamalla mukaan työntekijät, asiakkaat ja sidosryhmät, joihin sen liiketoiminta vaikuttaa⁶.

Komissio tarkoittaa ”sosiaalisella yrityksellä”⁷ yrityksiä, joiden

- kaupallinen toiminta perustuu sosiaaliseen tai yhteiskunnalliseen päämäärään taikka yleiseen etuun, mikä ilmenee usein korkeatasoisena sosiaalisena innovointina,
- voitto investoidaan suureksi osaksi uudelleen mainitun sosiaalisen päämäärän saavuttamiseksi,
- organisaatio- tai omistusrakenne kuvastaa niiden tehtävää, koska se perustuu

¹ Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia, KOM(2010) 2020.

² Tiedonanto ”Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahanke Innovaatiounioni”, KOM(2010) 546 lopullinen, 6.10.2010.

³ Tiedonanto ”Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi: Eurooppalaiset puitteet sosiaaliselle ja alueelliselle yhteenkuuluvuudelle”, KOM(2010) 758 lopullinen, 16.12.2010.

⁴ Tiedonanto ”Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti – 12 viputekijää kasvun vauhdittamiseksi ja luottamuksen lisäämiseksi”, KOM(2011) 206 lopullinen, 13.4.2011.

⁵ http://ec.europa.eu/internal_market/smact/consultations/2011/debate/index_en.htm

⁶ Tässä tiedonannossa englanninkieliset ilmaisut ”*Social Business*” ja ”*Social enterprise*” vastaavat käsitettä ”*sosiaalinen yritys*”.

⁷ Sellaisena kuin se on määriteltyä Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

demokratian tai osallistumisen periaatteisiin tai koska siinä otetaan huomioon sosiaalinen oikeudenmukaisuus⁸.

Näihin kuuluvat yritykset, jotka

- tarjoavat sosiaalipalveluja ja/tai tavaroita ja palveluja muita heikommassa asemassa oleville henkilöille (asunnonvälitys, terveyspalvelujen saatavuus, iäkkäiden tai vammaisten avustaminen, heikommassa asemassa olevien ryhmien osallisuus, lastenhoito, työllisyys- ja koulutuspalvelut, hoidon hallinnointi jne.) ja/tai
- tuottavat tavaroita tai palveluja yhteiskunnallista päämäärää varten (sellaisten henkilöiden sosiaalinen ja ammatillinen integroiminen työpaikkojen kautta, jotka ovat muita heikommassa asemassa erityisesti riittämättömän pätevyyden taikka sosiaalisten tai ammatillisten ongelmien vuoksi, mikä johtaa syrjäytymiseen) mutta joiden toiminta voi kattaa myös muita kuin sosiaalisia tavaroita tai palveluja.

Osuus- ja yhteisötalous työllistää EU:ssa yli 11 miljoonaa työntekijää eli kuusi prosenttia kokonaistyövoimasta⁹. Se kattaa yhteisöt, joilla on erityinen oikeudellinen toimintamuoto (osuuskunnat, säätiöt, yhdistykset ja keskinäiset yhtiöt) ja joista monet pyrkivät edellä mainitut erityispiirteet huomioon ottaen sosiaalisiin päämääriin, sekä perinteisten yksityisyriytysten tai osakeyhtiöiden muodossa olevat sosiaaliset yritykset. Osuus- ja yhteisötalouteen liittyvät erityiset oikeudelliset toimintamuodot soveltuvat erityisesti sosiaalisille yrityksille, koska niiden johtamisrakenne suosii osallistumista ja avoimuutta.

Erään vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen¹⁰ mukaan sosiaalinen yrittäjyys kattaa koko työvoimasta¹¹ Belgiassa 4,1 prosenttia, Suomessa 7,5 prosenttia, Ranskassa 3,1 prosenttia, Italiassa 3,3 prosenttia, Sloveniassa 5,4 prosenttia ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa 5,7 prosenttia. Noin joka neljäs Euroopassa perustettu yritys olisi siis sosiaalinen yritys, ja Belgiassa, Suomessa ja Ranskassa jopa joka kolmas¹². Sosiaaliset yritykset ovat usein luultua tuottavampia ja kilpailukykyisempiä. Sosiaalisten yritysten menestys perustuu siihen, että niiden työntekijät ovat erittäin sitoutuneita työhönsä, ja siihen, että ne tarjoavat hyvät työehdot¹³.

Sosiaaliset yritykset vastaavat vielä tyydyttämättömiin tarpeisiin sosiaalisella innovoinnilla ja antavat siten panoksensa älykkääseen kasvuun. Ne ottavat huomioon työnsä ympäristövaikutukset ja noudattavat pitkän aikavälin visiota ja luovat siten

⁸ Esimerkiksi alennetun palkka-asteikon avulla.

⁹ CIRIEC (Julkisen talouden, osuus- ja yhteisötalouden ja osuustoimintatalouden kansainvälinen tutkimus- ja tiedotuskeskus), *The Social Economy in European Union*, s. 48.

¹⁰ Sosiaalinen yrittäjyys määritellään tutkimuksessa toiminnaksi, jolla on sosiaalinen, ympäristöä koskeva tai yleisen edun mukainen päämäärä. Tällaista toimintaa voi olla palvelujen tai koulutuksen tarjonta sosiaalisesti muita heikommassa asemassa oleville henkilöille tai vammaisille, yritysvoittojen käyttö sosiaalisiin tarkoituksiin, oman avun ryhmien organisointi yleistä etua palveleviin tarkoituksiin jne. Ks. tutkimus, s. 44.

¹¹ Terjesen, S., Lepoutre, J., Justo, R. and Bosma, N. 2011. *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship*. http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=pub_gem_special_topic_reports

¹² Terjesen, S., Lepoutre, J., Justo, R. and Bosma, N. 2011. *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship*. http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=pub_gem_special_topic_reports

¹³ Esimerkiksi Ranskassa sosiaalisten yritysten työntekijöillä on paljon vähemmän sairauspoissaoloja (5,5 prosenttia) kuin muiden yritysten työntekijöillä (22 prosenttia). *Absence from work for health reasons in the social economy*, Chorum, huhtikuu 2011. <http://www.cides.chorum.fr>.

kestävää kasvua. Ne panostava inhimillisiin näkökohtiin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja muodostavat siten osallistavan kasvun ytimen. Sosiaaliset yritykset pyrkivät siten edistämään sosiaalisia ja taloudellisia muutoksia, jotka auttavat saavuttamaan Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet. Tämä tiedonanto on osa komission puheenjohtajan José Barroson vuonna 2009 käynnistämää sosiaalisen innovoinnin tukemista ja arvostamista koskevaa aloitetta¹⁴.

Sosiaalisilla yrityksillä on erityispiirteidensä vuoksi usein hyvin korkea sosiaalinen ja ympäristövastuu. Sosiaalisen yrittäjyyden aloite täydentää tänään annettua yritysten sosiaalista vastuuta koskevaa komission tiedonantoa¹⁵ ja edistää sosiaalisten yritysten yhteiskunnallisen lisäarvon tunnustamista.

Esimerkkejä eurooppalaisista sosiaalisista yrityksistä:

Italiassa eräs lääkärikeskus tarjoaa korkeatasoisten lääkäripalvelujen lisäksi myös kulttuurista välitystä erityisesti alueilla, joilla ei ole juurikaan julkisia palveluja. Kohderyhmä ovat henkilöt, jotka ovat sosioekonomisesti muita heikommassa asemassa (esimerkiksi maahanmuuttajat).

Romaniassa eräs yritys, jolla on viisi vakinaista ja viisi vapaaehtoista työntekijää, on vuodesta 1996 lähtien tarjonnut romaniankielisiä kulttuuripalveluja näkövammaisille. Yritys muuntaa kirjoja ja elokuvia näkövammaisten tarpeisiin. Kohderyhmään kuuluu noin 90 000 henkilöä.

Ranskassa eräs yritys käynnisti vuonna 2004 innovatiivisen autopesulahankkeen, jossa pesu tehdään ilman vettä ja käyttäen biohajoavia tuotteita. Yrityksen palveluksessa on ammattitaidottomia ja syrjäytyneitä henkilöitä. Tavoitteena on integroida heidät takaisin työmarkkinoille.

Unkarissa eräs säätio on perustanut ravintolan, jonka palveluksessa on 40 vammaista. Säätio tarjoaa vammaisille työntekijöilleen koulutusta ja lastenhoitopalveluja vakituisten työpaikan mahdollistamiseksi.

Alankomaissa eräs yritys antaa lukuopetusta innovatiivisten tietokonepohjaisten välineiden ja leikkiin perustuvan opetusmetodin avulla. Tämä opetusmetodi soveltuu erityisen hyvin hyperaktiivisille ja autistisille lapsille, mutta sitä voidaan käyttää myös lukutaidottomien ja maahanmuuttajien opetukseen.

Puolassa eräs kahden yhdistyksen perustama osuuskunta työllistää pitkäaikaistyöttömiä ja vammaisia. Osuuskunta tarjoaa useita erilaisia palveluja: ravintola- ja ateriapalveluita, pieniä rakennus- ja käsityöpalveluja sekä ammatillisia mahdollisuuksia lisäävää koulutusta muita heikommassa asemassa oleville henkilöille.

Komissio ei pyri antamaan tälle hyvin monipuoliselle alalle vakiomääritelmää, joka sitoisi kaikkia osapuolia ja johtaisi tiukka sääntelyyn. Sen sijaan komissio ehdottaa kuvausta, joka perustuu jäsenvaltioiden enemmistölle yhteisiin periaatteisiin, jotta

¹⁴ *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union*, Eurooppa-politiikan neuvonantajien toimisto (BEPA), Euroopan komissio, heinäkuu 2010, s. 11 ja 109.

¹⁵ KOM(2011) 681 lopullinen.

voidaan ottaa huomioon eri jäsenvaltioiden poliittiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset strategiat sekä sosiaalisten yritysten innovointivalmiudet.

Tästä syystä komissio aikoo vahvistaa täsmällisemmän määritelmän vasta, kun sääntely- tai tukitoimille on määritettävä tarkoin rajattu soveltamisala. Komissio ottaa alan kaikki edustajat mukaan tähän määrittelytyöhön.

Komissio haluaa tukea sosiaalisten yritysten kehittämistä ja hyödyntää niiden saamia kokemuksia koko talouden hyväksi. Tässä tiedonannossa komissiolla on kaksi tavoitetta eli

- esittää lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma, jolla tuetaan sosiaalisten yritysten kehittämistä, osuus- ja yhteisötalouden avaintoimijoita ja sosiaalista innovointia, ja
- avata keskustelu eräistä kysymyksistä keskipitkällä/pitkällä aikavälillä.

2. SOSIAALISET YRITYKSET TOIMIJOINA, JOTKA VOISIVAT HYÖDYNTÄÄ PAREMMIN SISÄMARKKINOITA

Sosiaalisen yrityksen mallin kasvu- ja levityspotentiaalia ei ole vielä hyödynnetty kokonaan sisämarkkinoilla. Sosiaaliset yritykset joutuvatkin kohtaamaan esteitä, joita on tarkasteltu useissa raporteissa¹⁶, viimeksi vuoden 2010 puolivälissä julkaistussa BEBA:n raportissa¹⁷.

Sosiaalisten yritysten haasteet ovat useimmiten samoja kuin pk-yrityksilläkin, minkä vuoksi sosiaaliset yritykset voivat hyötyä eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevasta *Small Business Act* -aloitteesta¹⁸. Ne joutuvat kuitenkin kohtaamaan myös niille täysin ominaisia ongelmia.

Sosiaalisten yritysten on pystyttävä hyödyntämään muiden tavoin sisämarkkinoiden vahvuuksia. Tämä koskee luonnollisesti suurimpia rakenteita, jonka käyttö voi laajeta mantereen laajuisella tai pelkästään rajat ylittävällä tasolla. Sisämarkkinoiden säännöt pankkialan sääntelyn, rakennerahastovarojen käytön ja julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisen aloilla vaikuttavat kuitenkin suoraan pieniin sosiaalisiin yrityksiin, jotka toimivat ensisijassa paikallisella tasolla.

Sosiaalisten yritysten on ennen kaikkea vaikea löytää kehitystasonsa (suunnittelutuki, pilottihankkeen kehittäminen tai prototyyppi, laajamittainen kehittäminen) mukaista **rahoitusta**. Voiton uudelleenjakaminen tai muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden työllistäminen antavat luotonantajille tai mahdollisille investoijille usein sen kuvan, että sosiaaliset yritykset ovat muita yrityksiä riskialttiimpia ja kannattamattomampia. Myös finanssimarkkinoiden epäkohdat (pirstaloituminen, yleiseurooppalaisten lainanantofoorumeiden puuttuminen jne.) vaikuttavat sosiaalisiin yrityksiin muita yrityksiä enemmän. Investoijilla ei olekaan selvää kuvaa siitä, millainen

¹⁶ *Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe*, Austrian Institute for SME Research and TSE Entre, Turun kauppakorkeakoulu, Suomi, Wien, kesäkuu 2007, Euroopan komission puolesta laadittu raportti.

¹⁷ *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union*, Eurooppa-politiikan neuvonantajien toimisto (BEPA), Euroopan komissio, heinäkuu 2010.

¹⁸ Tiedonanto ”Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevan Small Business Act -aloitteen uudelleentarkastelu”, KOM(2011) 78 lopullinen.

tiettyjen sosiaalisesti vastuullisten investointirahastojen tosiasiallinen sosiaalinen vaikutus on. Julkisten varojen saatavuutta vaikeuttaa edelleenkin usein se, että säännöt ovat liian tiukkoja tai byrokratiaa on liikaa. Sosiaalisten yritysten voi esimerkiksi olla vaikea saada rakennerahastorahoitusta, jos hallintoviranomaiset rahoittavat ainoastaan lyhyen aikavälin hankkeita. Ohjelmien suuri lukumäärä johtaa sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla siihen, että ne ovat vain harvoin pienten yritysten saatavilla.

Sosiaalinen yrittäjyys **ei ole saanut osakseen riittävää tunnustusta**. Eri alueilta tai eri maista tulevat toimijat eivät ole verkottuneet riittävällä tavalla, mikä estää hyvin toimintatapojen levittämisen, kumppanuuksien luomisen ja uusien mahdollisuuksien syntyminen. Eurooppalaisissa koulutusjärjestelmissä sosiaalista yrittäjyyttä ei ole vielä otettu asianmukaisesti huomioon, vaikka sosiaalisen yrittäjyyden sisällyttäminen perus- ja jatkokoulutusohjelmiin on ennakoedellytys sen uskottavuuden lisäämiselle. Yhä useammat vastavalmistuneet aloittavat työuransa sosiaalisessa yrityksessä, mutta koska käsite on huonosti tunnettu, ei heidän kokemuksiaan arvosteta riittävästi perinteisissä yrityksissä. Lisäksi sosiaalinen yrittäjyys on määritelty Euroopassa hyvin eri tavoin, mikä myös selittää erot saatavilla olevissa tiedoissa. Käsitettä ei ole aina määritelty, ja kun se on määritelty, ei se kata samaa todellisuutta kaikissa maissa. Tiedot ovat usein vanhentuneita, epätäydellisiä ja yhdenmukaistamattomia, ja niiden avulla on vaikea mukauttaa ja koordinoita julkisia toimintalinjoja.

Sen vuoksi ei olekaan hämmästyttävää, ettei EU:n ja kansallisessa **sääntely-ympäristössä** aina oteta huomioon riittävästi sosiaalisten yritysten erityispiirteitä varsinkin, kun on kyse julkisia hankintoja tai nykyisiä toimintamuotoja koskevista säännöistä. Tämä hankaloittaa investoijien mobilisointia ja avustusten tai julkisten hankintasopimusten saatavuutta sekä pakottaa sosiaaliset yritykset käyttämään joissakin tapauksissa monimutkaisia oikeudellisia järjestelyitä. Sen vuoksi näyttääkin siltä, että muussa muodossa kuin yhdistyksinä toimivat sosiaaliset yritykset eivät pysty hyötymään julkisyhteisöjen yhdistyksille tarjoamista mahdollisuuksista.

3. TOIMINTASUUNNITELMA SOSIAALISEN YRITTÄJYYDEN TUKEMISEKSI EUROOPASSA

Edellä mainittuihin haasteisiin vastaamiseksi Euroopan unioni ja kansainväliset järjestöt ovat kehittämässä laaja-alaisia toimintalinjoja osuus- ja yhteisötalouden puitteissa ja kohdennettuja ohjelmia, joilla voidaan tukea sosiaalisia yrityksiä ja edistää sosiaalista innovointia. Tämän tiedonannon kanssa samaan aikaan julkaistavassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitellään lyhyesti kaikkia käytössä olevia toimenpiteitä ja kolmansista maista saatua kokemusta. Niiden toivotaan antavan suuntaa Euroopan unionin tuleville toimille.

Jotta sosiaaliset yritykset voisivat hyödyntää kaiken potentiaalinsa, komissio ehdottaa lisäksi, että laaditaan toimintasuunnitelma, jolla tuetaan yleisesti sosiaalista innovointia ja helpotetaan asianmukaisen toimintaympäristön luomista tiiviissä yhteistyössä alan toimijoiden ja jäsenvaltioiden kanssa.

Komissio ehdottaa, että ennen vuoden 2012 loppua käynnistetään 11 avaintointia.

3.1. Parannetaan rahoituksen saantia

3.1.1. Helpotetaan yksityisen rahoituksen saantia

Komissio katsoo, että sosiaalisten yritysten rahoitusjärjestelmä on muiden yritysten rahoitusjärjestelmiä kehittämättömämpi.

Yhä useammat investoijat haluavat tukea pitkän aikavälin yleisen edun mukaisia tavoitteita sosiaali- tai ympäristöalalla mutta kuitenkin samalla – mikä on täysin ymmärrettävää – varmistaa, että ne saavat investoinnistaan taloudellista tuottoa.

Yksityisiä ja julkisia toimijoita voitaisiin kannustaa investoimaan enemmän näihin yrityksiin pääomaosuuksien tai lainojen kautta niin sosiaalisesti vastuullisilla investoinneilla, joita ehdotetaan yritysten sosiaalista vastuuta koskevassa tiedonannossa¹⁹, kuin eurooppalaisella välineellä, jolla tuetaan sosiaalisten yritysten rahoitusta.

Euroopan tasolla olisi toivottavaa laatia sääntelykehys tällaisten investointivälineiden luomista varten.

Lisäksi komissio pitää myönteisenä sitä, että Euroopan investointirahasto²⁰ tutkii mahdollisuutta ottaa vuoden 2012 alussa käyttöön ”oma pääoma -instrumentti” (ESIEF²¹) sellaisiin rahastoihin sijoittamiseksi, joiden tavoitteena on tuottaa sosiaalisia vaikutuksia. Tämän pilottihankkeen avulla voitaisiin valmistella uutta eurooppalaista rahoitusvälinettä, jota komissio ehdotti 6. lokakuuta 2011 (avaintoimi 3).

Luotonsaanti on monille sosiaalisille yrityksille niiden perustamisen ja kehittämisen edellytys. Koska sosiaalisia yrityksiä ei vielä tunneta hyvin tai niitä pidetään muita yrityksiä riskialttiimpina, niillä on pk-yrityksiä enemmän vaikeuksia saada tarvittavaa rahoitusta.

Komissio toteaa myös, että vuonna 2007 annetun, mikroluottojen edistämistä koskevan tiedonannon²² kahta sääntelypilaria (oikeudellisen ja institutionaalisen toimintaympäristön parantaminen sekä mielipideilmaston muokkaaminen suotuisammaksi yrittäjyydelle) ei ole kehitetty riittävästi kansallisella tasolla.

Avaintoimi 1.

- Kuten sisämarkkinoiden toimenpidepaketissa mainitaan, **ennen vuoden 2011 loppua esitetään ehdotus sosiaalisesti vastuullisten investointirahastojen eurooppalaiseksi sääntelykehykseksi, jolla helpotetaan sosiaalisten yritysten rahoitusmarkkinoille pääsyä.** Tässä yhteydessä otetaan huomioon julkisen kuulemisen tulokset ja vaikutusten arviointi. Tavoitteena on tukea erityisrahastojen perustamista, jotta yritykset voivat toimia kaikkialla sisämarkkinoilla.

Avaintoimi 2.

¹⁹ KOM(2011) 681 lopullinen.

²⁰ Euroopan investointipankkiryhmä.

²¹ *European Social Investment and Entrepreneurship Fund (ESIEF)*, josta investoitaisiin 10–15 välineeseen eri jäsenvaltioissa.

²² Tiedonanto ”Mikroluottojen kehittämistä kasvun ja työllisyyden tukemiseksi koskeva eurooppalainen aloite”, KOM(2007) 708.

- Sen lisäksi, että **eurooppalaisella Progress-mikrorahoitusjärjestelyllä** helpotetaan edelleen mikroluottojen saantia ja järjestelyä kehitetään edelleen vahvistamalla institutionaalisia valmiuksia osana vuosina 2014–2020 toteutettavaa sosiaalisia muutoksia ja innovaatioita koskevaa Euroopan unionin ohjelmaa²³, **analysoidaan, tuetaan ja edistetään mikroluottoja koskevan oikeudellisen ja institutionaalisen toimintaympäristön kehittämistä.**

3.1.2. Eurooppalaisten rahastojen mobilisointi

Rakennerahastojen työskentelytavoista saadusta kokemuksesta on laadittava tiivistelmä, sitä on arvioitava ja siitä on keskusteltava kansallisten hallintoviranomaisten kanssa, jotta jäsenvaltioita voidaan kannustaa kehittämään laajempia ja tehokkaampia sosiaalisten yritysten tukitoimia seuraavalla ohjelmakaudella. Sen lisäksi komissio aikoo kehittää sosiaalisia yrityksiä varten erityisen rahoitustoimen.

Avaintoimi 3.

- Komissio ehdottaa sosiaalisia muutoksia ja innovaatioita koskevan Euroopan unionin ohjelman puitteissa, että **käyttöön otetaan 90 miljoonan euron eurooppalainen rahoitusväline, jolla helpotetaan sosiaalisten yritysten rahoituksen saantia**, jotta voidaan edistää niiden perustamista, kehittämistä ja laajentamista sosiaalisesti vastuullisiin investointirahastoihin tehtävien sijoitusten avulla. Sosiaalisesti vastuullisten investointirahastojen ansiosta käyttöön saataisiin oman ja vieraan pääoman ehtoisia rahoitusvälineitä.

Avaintoimi 4.

- Komissio on ehdottanut, että **EAKR- ja ESR-asetuksiin sisällytettäisiin eksplisiittisesti sosiaalisia yrityksiä koskeva investointiprioriteetti vuodesta 2014 alkaen**²⁴, jotta saataisiin tarjottua selkeä oikeusperusta ja jäsenvaltiot ja alueet pystyisivät sisällyttämään kauden 2014–2020 ESR- ja EAKR-ohjelmiinsa kohdennettuja toimia.

3.2. Lisätään sosiaalisen yrittäjyyden näkyvyyttä

3.2.1. Kehitetään välineet alan tekemiseksi paremmin tunnetuksi ja sosiaalisen yrittäjyyden näkyvyyden lisäämiseksi

Kaikki alan toimijat ovat yhtä mieltä siitä, että sosiaalisia yrityksiä koskevien tietojen olisi oltava helposti ja nopeasti saatavilla, jotta voitaisiin vaihtaa kokemuksia parhaiden toimintatapojen levittämiseksi. Erityisesti tarvitaan menetelmää, jolla voidaan arvioida ja arvostaa näiden toimintojen vaikutuksia ja yhteiskunnallista suorituskykyä (voitaisiin esimerkiksi tarkastella niiden jäsenvaltioiden kokemuksia, jotka ovat kehittäneet satelliittitilejä kerätäksään tilastotietoja sosiaalisista yrityksistä, erityisesti osuuskunnista ja keskinäisistä yhtiöistä). Näihin haasteisiin voisi olla mahdollista vastata hyväksyntä- tai sertifiointijärjestelmillä. Lisäksi on tärkeää edistää sosiaalista yrittäjyyttä nuorempien sukupolvien keskuudessa.

²³ KOM(2011) 609 lopullinen, 6.10.2011.

²⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_fr.cfm

Avaintoimi 5.

- **Yksilöidään hyviä toimintatapoja ja käyttökelpoisia malleja.** Tätä varten olisi kartoitettava yhdessä kaikkien sidosryhmien kanssa kaikki eurooppalaiset sosiaaliset yritykset ja määritettävä niiden erityispiirteet, taloudelliset mallit, taloudellinen painoarvo, ylikansallinen kasvupotentiaali, oikeudellisten toimintamuotojen ja verojärjestelmien sisältö ja perusteet sekä käytössä olevat hyväksyntäjärjestelmät.

Avaintoimi 6.

- **Luodaan julkinen hyväksyntä- ja sertifiointitietokanta** eurooppalaisten sosiaalisten yritysten näkyvyyden lisäämiseksi ja vertailtavuuden parantamiseksi.

Avaintoimi 7.

- **Edistetään vastavuoroista oppimista ja parannetaan kansallisten ja alueellisten hallintoviranomaisten pätevyyttä,** jotta saataisiin luotua kokonaisvaltaiset strategiat sosiaalisten yritysten tukemista, edistämistä ja rahoittamista varten erityisesti rakennerahastojen puitteissa analysoinnin, hyvien toimintatapojen jakamisen, tietämyksen lisäämisen sekä verkostoitumista ja levittämistä koskevien toimien ansiosta.

3.2.2. Vahvistetaan sosiaalisten yritysten johtamista, asiantuntemusta ja verkostoitumista

Sekä uusien että asemansa jo vakiinnuttaneiden sosiaalisten yrittäjien on hankittava tarvittavat taidot yrityksensä hyvän hallinnoinnin ja kasvun varmistamiseksi. Komissio haluaa siksi edistää sosiaalisten yritysten, innovatiivisten yrittäjien sekä tiede- ja yliopistomaailman edustajien välistä vuorovaikutusta. Tähän tarkoitukseen soveltuvat erityisen hyvin sosiaalisten yritysten yrityshautomot. Niitä muutamia hankkeita, joita tällä alalla on käynnistetty, on tuettava ja laajennettava. Sosiaalisten yrittäjien olisi myös voitava saada neuvoja ja tukea muilta yritysjohtajilta ja pankeilta.

Avaintoimi 8.

- **Luodaan keskitetty monikielinen sähköinen tietojen- ja kokemustenvaihtofoorumi,** joka yhdistetään tarvittaessa Euroopan sosiaalisen innovoinnin foorumiin²⁵ ja Yritys-Eurooppa-verkostoon ja joka on tarkoitettu sosiaalisille yrityksille, yrityshautomoilta ja klustereille, sosiaalisille investoijille sekä kaikille, jotka tekevät näiden kanssa yhteistyötä.
- **Tehdään paremmin tunnetuksi yhteisön ohjelmia, joilla tuetaan sosiaalisia yrittäjiä, ja helpotetaan niihin osallistumista.** Tällaisia ohjelmia ovat muun muassa Erasmus, Erasmus nuorille yrittäjille, Tempo, Youth in Action 2007–2013 (erityisesti toiminto ”nuorisoaloite”) sekä Horisontti 2020.

²⁵ <http://www.socialinnovationeurope.eu/>

3.3. Parannetaan oikeudellista ympäristöä

3.3.1. Luodaan asianmukaiset eurooppalaiset oikeudelliset muodot eurooppalaista sosiaalista yrittäjyyttä varten

Eurooppaosuuskunnan sääntöjen täytäntöönpanosta tehdyssä selvityksessä²⁶ korostetaan, että kyseinen teksti on hyvin monimutkainen, ja esitetään useita vaihtoehtoja sääntöjen yksinkertaistamiseksi, tekemiseksi houkuttelevammiksi ja mukauttamiseksi sosiaalisten yrittäjien tarpeisiin. Säätiöt ovat usein sitä mieltä, että niiden on vaikea toimia sisämarkkinoilla, koska sääntöjen moninaisuus johtaa joskus hyvinkin monimutkaisiin vaatimuksiin ja menettelyihin (erityisesti verotuksen alalla). Lisäksi keskinäiset yhtiöt esittävät toistuvasti haluavansa ottaa käyttöön Euroopan laajuiset säännöt, kun taas muut laitokset katsovat, ettei tähän ole tarvetta.

Avaintoimi 9.

- Intressitahojen kuulemisesta saatujen tulosten perusteella **esitetään ehdotus eurooppaosuuskunnan säännöistä annetun asetuksen yksinkertaistamiseksi**, jotta voidaan lujittaa sen riippumattomuutta kansalliseen lainsäädäntöön nähden ja helpottaa siten sen soveltamista sosiaalisten osuuskuntien perustamiseen.
- **Esitetään ehdotus eurooppalaisen säätiön sääntöjä koskevaksi asetukseksi**, jotta voidaan edistää säätiöiden ylikansallista toimintaa. Nämä säännöt olisivat voimassa rinnakkaisesti kansallisten oikeudellisten muotojen kanssa, ja niiden käyttö perustuisi vapaaehtoisuuteen.
- **Käynnistetään tutkimus keskinäisten yhtiöiden tilanteesta kaikissa jäsenvaltioissa**, jotta voidaan tutkia erityisesti niiden ylikansallista toimintaa.

3.3.2. Julkiset hankinnat

Vaikka alan sääntely tarjoaa monia mahdollisuuksia, sosiaaliset yritykset ovat usein sitä mieltä, että niillä on edelleenkin kohtuuttoman suuria ongelmia tehdä julkisia hankintasopimuksia. Tämä johtuu sekä EU:n että kansallisista säännöistä, jotka vaihtelevat suuresti jäsenvaltioittain. Jäsenvaltioiden käytäntö ottaa käyttöön omia lisäsäännöksiä (ns. *goldplating*) ei aina anna mahdollisuutta hyödyntää julkisia hankintoja koskevia direktiivejä täysimääräisesti. Toisaalta julkisyhteisöt eivät aina hyödynnä sosiaalisten yritysten innovointipotentiaalia täysimääräisesti. Useimmissa niistä näkemyksistä, jotka komissio sai vastauksena julkisten hankintojen tulevaisuutta käsittelevään vihreään kirjaansa, katsotaan, että direktiiveissä olisi korostettava enemmän mahdollisuutta ottaa sosiaaliset tai ympäristöä koskevat näkemykset huomioon julkisissa hankinnoissa.

Avaintoimi 10.

- **Korostetaan julkisten hankintojen uudistamisen yhteydessä enemmän sopimusten tekemisen laatunäkökohtia, varsinkin sosiaali- ja terveystalouden alalla, ja tarkastellaan, kuinka sopimusten kohteena olevien tavaroiden ja**

²⁶ Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE), 5. lokakuuta 2010, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sce_final_study_part_i.pdf.

palvelujen tuotantoon osallistuvien henkilöiden työehdot voidaan ottaa huomioon, noudattaen perussopimuksessa määrättyjä syrjimättömyyden, yhtäläisen kohtelun ja avoimuuden periaatteita täysimääräisesti.

3.3.3. Valtiontuet

Komissio antoi 23. maaliskuuta 2001 tiedonannon ”Yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja koskevien EU:n valtiontukisääntöjen uudistus”²⁷, joka saattaa herättää kiinnostusta asianomaisia palveluja tarjoavissa sosiaalisissa yrityksissä. Komissio toteaa aikovansa antaa eriytetympiä sääntöjä, joissa otetaan huomioon julkisten palvelujen tarjonnasta korvauksena myönnettävien valtiontukien vaikutukset sisämarkkinoihin. Komissio toteaa myös, että tietyntyyppisten sosiaalisten palvelujen rahoitusrakenteeseen ja tavoitteisiin liittyy erityispiirteitä.

Avaintoimi 11.

- **Yksinkertaistetaan valtiontukisääntöjen soveltamista sosiaalisiin ja paikallisiin palveluihin.** Tällainen yksinkertaistaminen voisi hyödyttää myös sosiaalisia yrityksiä, jotka tarjoavat sosiaalisia palveluja tai sellaisia palveluja, jotka eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komissio julkisti syyskuussa 2011 yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin sovellettavia sääntöjä koskevat uudistusehdotuksensa, joilla se pyrkii vastaamaan sosiaalisia palveluja ja paikallisia palveluja koskevaan yksinkertaistamistavoitteeseen erityisesti ehdottamalla paikallisiin yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin sovellettavaa *de minimis* -asetusta ja uutta päätöstä, jolla sosiaaliset palvelut vapautetaan tietyin edellytyksin ennakoilmoituksesta. Komission on tarkoitus hyväksyä uudet säännöt ennen vuoden 2011 loppua.

4. MUITA KESKUSTELUNAIHEITA TOIMINTASUUNNITELMAN LISÄKSI

Edellä esitettyjen ensisijaisten toimien lisäksi komissio ottaa keskustelun aiheeksi ehdotuksia, joiden yksityiskohtia ja ehtoja on tarkasteltava lähemmin. Näissä ehdotuksissa esitetään erityisesti, että

- verkotetaan pankkeja, jotka ovat usein kokonaan tai osittain julkisia laitoksia ja jotka toimivat kokonaan tai osittain sosiaalisen yrittäjyyden rahoittamisen alalla²⁸, ja käytetään hyväksi niiden kokemuksia. Tässä yhteydessä voitaisiin palauttaa talouden piiriin ”nukkuvat varat” (esimerkiksi menehtyneiden henkilöiden sulkemattomien pankkitilien saldo);
- parannetaan sosiaalisten yritysten riskipääoman saantia, erityisesti komission esittämän uutta eurooppalaista riskipääomarahastosääntelyä koskevan ehdotuksen puitteissa;
- tiedotetaan ikääntyneille sosiaalisen yrittäjyyden eduista aktiivisen ikääntymisen eurooppalaisen teemavuoden yhteydessä vuonna 2012 (työuran

²⁷ KOM(2011) 146 lopullinen.

²⁸ Esimerkiksi *Caisse des dépôts et consignations* (Ranska), *KfW Entwicklungsbank* (Saksa), *Big Society Bank* -hanke (Yhdistynyt kuningaskunta) ja *Triodos Bank* (Belgia ja Alankomaat).

uudelleensuuntaaminen tai hyväntekeväisyystoiminnan kehittäminen ikääntyneiden parissa);

- edistetään sosiaalisen yrittäjyyden erityispiirteitä ja sosioekonomista vaikutusta koskevaa tutkimusta ja erityisesti yhteisrahoitetaan kansallisia hankkeita sellaisten satelliittitilien²⁹ luomiseksi, jotta sosiaaliset yritykset saadaan näkyville kansallisissa tilinpitojärjestelmissä;
- tarkastellaan mahdollisuutta ottaa käyttöön uusia tukiluokkia 31. joulukuuta 2013 saakka voimassa olevan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkistamisen yhteydessä;
- lisätään hyvien toimintatapojen vaihtoa jäsenvaltioiden välillä kansallisten verojärjestelmien mukauttamisen alalla sosiaalisten yritysten ja yhteisvastuullisen investoimisen eduksi;
- lisätään hyvien toimintatapojen vaihtoa jäsenvaltioiden välillä sosiaaliin yrityksiin kertyneen pääoman kohtelun ja erityisesti varallisuuden käytön rajoittamisen (*”asset locks”*) alalla, jotta pääoma saadaan joka jäämään yritykseen tai vapautettua muihin sosiaaliin yrityksiin investointia varten.

Lisäksi komissio ehdottaa, että pohdittaisiin

- uusia strategioita rahoituksen saannin parantamiseksi edistämällä sosiaalisten yritysten ja rahoituslaitosten välistä vuoropuhelua, esimerkiksi *pk-yritysten rahoitusfoorumin* yhteydessä;
- sosiaalisten yritysten mahdollisuuksia käyttää ”nukkuvia patenteja” niiden toiminnan kehittämisessä. Tämä on aihealue, jota komissio on sitoutunut tutkimaan Innovaatiounioni-lippulaivahankkeen hyväksymisen ja Eurooppa-neuvoston 4. helmikuuta 2011 esittämän, teollis- ja tekijänoikeuksien arvostamisvälineen käyttöönottoa EU:n tasolla koskevan vaatimuksen perusteella;
- sosiaalisille yrityksille tarkoitettujen vaihtomekanismien (pörssit³⁰) kehittämistä ja verkottamista;
- voittoa tuottavien sosiaalisten yritysten mahdollisuutta käyttää vapaaehtoistyöntekijöitä ja kerätä lahjoituksia ilman kielteisiä verovaikutuksia;
- tarvetta ottaa mahdollisesti käyttöön Euroopan laajuiset säännöt sosiaalisten yritysten muita muotoja varten (kuten voittoa tavoittelemattomat yhdistykset) ja/tai lopulta Euroopan laajuiset säännöt sosiaalisia yrityksiä varten. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi komissio aikoo järjestää heti, kun eurooppalaisen säätiön sääntöjä koskeva ehdotus on hyväksytty, korkean tason tapaamisen kaikilla sosiaalisen yrittäjyyden aloilla toimivien sidosryhmien, Euroopan parlamentin ja neuvoston

²⁹ <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?article705&lang=en>

³⁰ Brasilian (Bovespa vuonna 2004) ja Etelä-Afrikan (SASIX vuonna 2006) jälkeen Portugalissa perustettiin vuonna 2008 Euronext Lisbon -yhtiön yhteydessä ensimmäinen eurooppalainen sosiaalisten yritysten pörssi (Bolsa de Valores Sociais). London Social Stock Exchange -hankkeen odotetaan käynnistyvän muutaman kuukauden kuluttua.

välillä, jotta voitaisiin pohtia, millaisilla aloitteilla voitaisiin parantaa sosiaalisiin yrityksiin sovellettavaa oikeudellista kehystä Euroopan tasolla.

5. PÄÄTELMÄ

Komissio

- toimittaa kaikille sidosryhmille tässä tiedonannossa ehdotetut analyysit ja toimenpiteet, jotta tätä laajaa vuoropuhelua voitaisiin jatkaa alan eurooppalaisten toimijoiden kanssa, ja kutsuu kaikki, joita asia koskee, osallistumaan Brysselissä 18. marraskuuta 2011 järjestettävään sosiaalista yrittäjyyttä ja yhteisvastaullista taloutta käsittelevään konferenssiin;
- kehottaa jäsenvaltioita sekä paikallisia ja alueellisia yhteisöjä tukemaan ja kannustamaan toimivaltansa rajoissa sosiaalisten yritysten kehittämistä, erityisesti talouden kehityksen rakenteiden ja kauppakamareiden välityksellä, ottaen huomioon kumppanuuksien ja tuettujen aloitteiden ylikansallisen ulottuvuuden;
- kehottaa niitä lisäksi kehittämään kokonaisstrategian, jotta voidaan tukea valmiuksien lujittamista, verkostoitumista sekä yksityisen ja julkisen rahoituksen mobilisointia ja sisällyttää sosiaaliset yritykset työllisyys sopimuksiin ja sosiaalista osallisuutta koskeviin aloitteisiin.

Komissio aikoo

- toteuttaa aloitteensa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa noudattaen toissijaisuusperiaatetta ja ottaen huomioon taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tarjoamat mahdollisuudet paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla;
- perustaa sosiaalista yrittäjyyttä käsittelevän monenvälisen neuvoo-antavan työryhmän, joka tarkastelee tässä tiedonannossa kaavailtujen toimenpiteiden edistymistä. SBA-aloitetta käsittelevästä neuvoo-antavasta ryhmästä³¹ saadun kokemuksen perusteella työryhmä voisi koostua jäsenvaltioiden, paikallisten yhteisöjen, sosiaalisten yrittäjien organisaatioiden, pankki- ja rahoitusalan sekä tiede- ja yliopistomaailman edustajista.

³¹ Tiedonanto ”Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevan Small Business Act -aloitteen uudelleentarkastelu”, KOM(2011) 78 lopullinen, s. 20.